

Seçili Ülkeler Üzerine Haftalık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi**14 – 20 Haziran 2025****İçindekiler**

Demokratik Kongo Cumhuriyeti.....	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Araştırma Kurumları.....	3
Irak.....	4
Sivil Toplum Kuruluşları.....	4
Medya	4
İran	5
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	5
Medya	5
Orta Afrika Cumhuriyeti	7
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	7
Somali	8
Devlet Kurumları	8
Medya	8
Sudan	10
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	10
Sivil Toplum Kuruluşları.....	10
Medya	10

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Kuzey ve Güney Kivu'da sağlık sistemi çökmenin eşiğinde*, 17 Haziran 2025:**

<https://www.icrc.org/en/news-release/drc-health-care-system-verge-collapse-north-south-kivu>

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Güney ve Kuzey Kivu bölgelerinde, yoğunlaşan silahlı çatışmalar, güvensizlik ve insanı fonlarda keskin bir azalma nedeniyle sağlık sisteminin çöküşüne dair ciddi endişelerini dile getirmiştir. ICRC'nin Nisan ve Mayıs 2025 aylarında, 109 sağlık merkezinde gerçekleştirdiği bir çalışma, endişe verici sağlık göstergeleri ortaya koymuştur: Tedaviye erişim son derece kısıtlıdır, aşılama oranları ve çocuk sağlık kontrolü ziyaretleri yarıya düşmüştür ve ölü doğumlar dört katına çıkmıştır. Devam eden şiddet olaylarının sağlık çalışanlarını kaçmak zorunda bırakması, sağlık tesislerinin kullanılamaz hale getirilmesine ve yağmalanmasına yol açarken tedarik zincirlerini de kesintiye uğratmış, pek çok merkezi ağıri kesiciler ve tecavüz kitleri dahil olmak üzere ilaçsız bırakmıştır.

2025 yılının sadece ilk çeyreğinde, ICRC tarafından desteklenen hastaneler 2,351 yaralıyı tedavi etmiştir. Bu, 2024 yılının tamamına kıyasla %172'lik bir artış teşkil etmektedir. Yaralanmaların çoğuna patlayıcı cihazlar yol açmıştır. Akıl sağlığı vakaları da özellikle cinsel ve silahlı şiddet mağdurları arasında olmak üzere ciddi bir artış göstermiştir. ICRC, derhal elle tutulur önlemler alınmaması halinde milyonlarca hayatın risk altına gireceği uyarısında bulunmaktadır.

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), *Yüksek Komiser Türk, Konsey'i Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Kuzey ve Güney Kivu bölgelerindeki durum hakkında tazeledi*, 16 Haziran 2025:**

<https://www.ohchr.org/en/statements-and-speeches/2025/06/hc-turk-updates-council-situation-north-and-south-kivu-provinces>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Kuzey ve Güney Kivu bölgelerinde insan hakları ve uluslararası hukuk ihlalleri karşısında derin endişelerini dile getirdiği bir açıklamada bulunmuştur. 2025 yılının başlarında başlatılan bir Birleşmiş Milletler Bilgi Toplama Misyonu'nun ön bulguları, Ruanda destekli 23 Mart Hareketi (M23), Demokratik Kongo Cumhuriyeti silahlı kuvvetleri ve Wazalendo milisleri dahil olmak üzere çatışmanın tüm taraflarının yaygın ihlaller gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu ihlaller arasında sivilleri hedef alan ayırım gözetmeyen saldırılar, keyfi gözaltılar, zorla silah altına almalar (çocuklar da dahil), işkence, yargısız infazlar ve mağdurlarının neredeyse %40'ı çocuklardan oluşan ağır cinsel şiddet yer almaktadır. Sağlık hizmetleri altyapısının yok edilmesi ve insani hizmetlerin yeterince fonlanmaması, mağdurları temel bakım hizmetlerinden yoksun bırakmıştır.

Çatışma, çoğu gıda güvensizliği ve sağlık hizmetlerine erişimsizlikle karşı karşıya kalan bir milyon üzerinde kişiyi yerinden etmiştir. Ayrıca, yerinden edilen kişilerin pek çoğunun evi yıkılmış ya da işgal edilmiştir. Sivil toplumun ve medyanın faaliyet alanı da ciddi ölçüde daralmıştır. Tehditlere, intikam saldırılarına ve sansüre dair raporlar bulunmaktadır. İnsani yardım ve sağlık çalışanları hedef alınmıştır ve sınır salgınların sınır ötesini etkileme riski bulunmaktadır. Yüksek Komiser, derhal ateşkes ilan edilmesi, Ruanda kuvvetlerinin ülkeden çekilmesi ve hesap verebilirliğin desteklenmesi, istikrarsızlığın temel nedenlerinin ele alınması ve varlığını sürdüren soruşturma mekanizmalarına fon sağlanması için uluslararası eylem çağrısında bulunmuştur.

Araştırma Kurumları

- **Silahlı Çatışma Konumu ve Olayı Veri Projesi (ACLED), M23 isyancıları Kongo'nun doğusunu ele geçirirken IŞİD de kaostan faydalanıyor, 18 Haziran 2025:**

<https://acleddata.com/2025/06/18/as-m23-rebels-take-hold-of-eastern-congo-the-islamic-state-is-capitalizing-on-the-chaos/>

Kuzey ve Güney Kivu'da hızla toprak ele geçirmekte olan 23 Mart Hareketi'nin ilk saldırısını gerçekleştirdiği Aralık 2024'ten bu yana, Müttefik Demokratik Güçler (ADF) dahil olmak üzere diğer silahlı gruplar da faaliyetlerinin kapsamını genişletmek için kaostan faydalanmaktadır. ACLED'e göre 2025 yılının ilk çeyreğinde 2,500'den fazla ölüm bildirilmiştir. Bu durum, 2025 yılının ilk çeyreğini, İkinci Kongo Savaşı'ndan beri ülkede görülen en ölümcül dönem yapmaktadır. M23, ADF'nin nüfuz sahibi olduğu kuzey kesimlere ilerlerken iki grubun saldırmazlık anlaşması imzalamayı göz önünde bulundurduğu ama nihayetinde böyle bir anlaşmanın imzalanmadığı bildirilmektedir. İki grubun aynı bölgelerde varlığını sürdürmesi, Kongo ordusunun (FARDC) iki tehdidi de kontrol altında tutma kapasitesini büyük ölçüde yıpratmıştır. FARDC, M23'ün kazanımlarını baltalamaya çalışırken ADF sivilere yönelik saldırılarını yoğunlaştırmış, ordunun baskısının azalmasından faydalanmıştır.

Irak

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Irak'ta Barışı Sağlama Merkezi (EPIC), *Irak Güvenlik ve İnsani İzleme (ISHM): 12 – 19 Haziran 2025, 19 Haziran 2025:***

<https://enablingpeace.org/ishm499/>

15 Haziran 2025 tarihinde, aralarında Kataib Hizbullah, Asaib Ahl al-Haq ve Kataib Sayyid al-Shuhada'nın da bulunduğu İran destekli Iraklı milisler, ABD'nin İsrail'in İran'a karşı askeri operasyonlarına dahil olmasına karşı güçlü uyarılarda bulunmuştur. Kataib Hizbullah, Washington'ın müdahalede bulunması durumunda bölgedeki ABD çıkarlarına ve askeri üslerine doğrudan saldırı düzenleyeceği tehdidinde bulunmuştur. Asaib Ahl al-Haq, İran'ın Yüce Lideri'ne bağlılık yemini etmiş ve ABD, Yüce Lider'i hedef alma konusunda uyarırken Kataib Sayyid al-Shuhada, ABD'li danışmanları Irak radar sistemlerini etkisiz hale getirerek İsrail hava saldırılarına yardımcı olmakla suçlamıştır. Buna karşın, Mukteda es-Sadr ihtiyatlı olunması çağrısında bulunmuş, İsrail'in eylemlerini ve Irak'ın egemenliğinin ihlal edilmesini kınarken gerginliğin daha da tırmanmasını reddetmiştir. Askeri müdahale yerine barışçıl toplu protesto çağrısında bulunmuştur. Aynı gün, İran ve İsrail arasındaki gerilim tırmanırken Irak, başta petrol sahaları olmak üzere güney bölgelerinde Pantsir-1 hava savunma sistemlerini aktif hale getirmiştir. İki ülke Irak hava sahası üzerinden birbirlerine hava saldırıları düzenlerken füze, insansız hava aracı ve diğer cisimlerden parçalar Zi-Kar, Diyala, Ninova, Erbil ve Enbar gibi çeşitli vilayetlere düşmüş, can kaybı bildirilmemiştir. Erbil'deki ABD konsolosluğu ve Enbar'daki Ayn'ül Esad hava üssü yakınlarına insansız hava aracı parçaları düşmüştür. Ülkenin çeşitli bölgelerine çok sayıda parçanın düşmesi, Irak'ın güvenlik tutumunu katılaştırmış ve bölgede tırmanan gerginlikler karşısında ülkenin hem hava sahası hem de siyasi anlamda hassas konumunun altını çizmiştir.

Medya

- **Arab News, *Irak'ta binlerce kişi İran-İsrail savaşını protesto ediyor, 20 Haziran 2025:***

<https://www.arabnews.com/node/2605184/middle-east>

Nüfuzlu Iraklı imam Mukteda es-Sadr'ın binlerce destekçisi, İsrail'in İran'a yönelik askeri saldırılarını kınamak üzere 20 Haziran 2025 Cuma günü, Bağdat ve Basra'da protestolar düzenlemiştir. Protestocular, İsrail ve Amerika karşıtı sloganlar atmış, İran'a desteklerini ifade etmiş, İsrail ve ABD'yi bölgede hakimiyet kurmaya çalışmakla suçlamıştır. Protestocular, Irak'ın İran'a maddi destek, silah ve halk seferberliği desteği sağlaması çağrısında bulunmuştur.

Protesto, İsrail'in İran'ın askeri ve nükleer tesislerini hedef almasının ardından düzenlenmiştir. İsrail, bu saldırılarla İran'ın nükleer emellerini baltalamayı amaçladığını iddia etmiştir. İran ise füze saldırılarıyla karşılık vermiş, çatışmalar yoğunlaşmış ve her iki ülkede de sivillerin yaşadığı bölgeler etkilenmiştir. Qusai Assadi'nin de aralarında bulunduğu Iraklı imamlar Irak hava sahasının kullanılmasını kınamış, çatışmaların tüm bölge için istenmeyen sonuçlara yol açabileceği uyarısında bulunmuştur. Batı'nın saldırganlığını kınayan Sadr, Irak'ı çatışmaya çekilmeme konusunda uyarmıştır. Sadr'ın ifadeleri, Irak siyaseti üzerinde uzun zamandır sahip olduğu nüfuzu ve hem ABD hem de İran müdahalelerini eleştiren milliyetçi Şii lider konumunu yansıtmaktadır.

İran

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), *Birleşmiş Milletler uzmanları, İsrail'in İran'a saldırılarını kınayarak çatışmaların sonlandırılması çağrısında bulunuyor, 20 Haziran 2025:***

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/06/un-experts-condemn-israeli-attack-iran-and-urge-end-hostilities>

20 Haziran 2025 tarihinde, Birleşmiş Milletler uzmanları, İsrail'in İran'ı hedef alan saldırılarını kati suretle kınamıştır. Saldırılarda, İran'ın pek çok konumunda nükleer tesisler, enerji ve ordu altyapısı, yerleşim bölgeleri ve medya kuruluşlarına ait binalar hedef alınmıştır. Uzmanlar, İsrail saldırılarının nükleer ve uranyum zenginleştirme tesislerini, hava savunma araçlarını ve komuta merkezlerini hedef aldığını, İranlı bilim insanlarının, komutanların ve diğer hükümet yetkililerinin yargısız infazla öldürülmesine neden olduğunu belirtmiştir. Gazeteciler ve siviller uluslararası hukuk kapsamında korunuyor olsa da İran devlet televizyonunun da hedef alındığı, üç gazetecinin hayatını kaybettiği bildirilmiştir. Bombalı saldırı, Tahran'ın çeşitli bölgelerinde ciddi hasara ve sivil kayıplarına yol açmıştır.

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), *İran İslam Cumhuriyeti'nde İnsan Hakları Durumu – Genel Sekreter'in Raporu, 13 Haziran 2025 [Erişim tarihi: 23 Haziran 2025]:***

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session59/advance-version/a-hrc-59-22-aev.pdf>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) tarafından bildirildiği üzere, İran'da idam cezası endişe verici bir düzeyde uygulanmaya devam etmektedir. İşkence, keyfi gözaltı ve uluslararası adil yargı standartlarını karşılamayan duruşmalara ilişkin raporlar edinilmiştir. Sivil alana hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamda getirilen kısıtlamalar, çevrimiçi kısıtlamaları hafifletmeye yönelik bazı adımlar atılmış olsa da fikir ve ifade özgürlüğü önünde engeller oluşturmaya devam etmiştir. Dini ve etnik azınlıklara, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık kanunen ve uygulamada varlığını sürdürmüştür. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan faydalanmada da zorluklar yaşanmaktadır. Bu zorluklar, özellikle risk altındaki grupları etkilemektedir. 2023 yılındaki tahmini 834 idama kıyasla, 2024 yılında en az 975 kişinin dam edildiği bildirilmektedir. Bu, 2025 yılından beri görülen en yüksek idam sayısıdır. Bu idamların %52'si uyuşturucu suçlarından, %43'ü cinayetten, %2'si cinsel suçlardan ve %3'ü fesad fil-arz (yeryüzünde yozlaşmayı yayma) ve moharebeh (Tanrı'ya karşı düşmanlık) suçlarından infaz edilmiştir. 2024 yılında, dört idamın halka açık infaz edildiği bildirilmiştir.

Medya

- **Arab News, *İran, önceden idam cezasına çarptırılan muhalif rapçiyi tutukladı: Destekçiler, 19 Haziran 2025:***

<https://www.arabnews.com/node/2605065/middle-east>

İranlı yetkililer, İslam Cumhuriyeti'ni açıkça eleştiren ünlü rapçi Toomaj Salehi'yi, İran ve İsrail arasındaki çatışmaların devam ettiği dönemde tutuklamıştır. Bu tutuklamanın öncesinde idama mahkum edilen ancak Aralık 2024'te serbest bırakılan Salehi'nin Kiş adasında gözaltına alındığı bildirilmiştir. Salehi, hem İsrail'in saldırılarını hem de İran'ın sivilleri koruyamamasını eleştirmesinin ardından tutuklanmıştır. Destekçileri, Salehi'nin durumuna ve konumuna dair bilgilerini olmadığını belirterek Salehi'nin güvenliğinden hükümeti sorumlu tutmaktadır. Tutuklama, daha geniş çaplı bir

baskı ortamında gerçekleşmiştir. İnsan hakları grupları, çatışmaya karşılık olarak yaygın gözaltılar, internet kısıtlamaları ve bağımsız seslerin bastırıldığını bildirmektedir.

- **British Broadcasting Corporation (BBC), *İsrail-İran: En son çatışma nasıl başladı ve sonu nereye varabilir?*, 18 Haziran 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/cdj9vj8g1g2o>

İsrail ve İran arasındaki gerginlikler tırmanırken, 12 Haziran 2025 tarihinde, İsrail Savunma Kuvvetleri (IDF), Tahran'ın hem askeri binaların hem de sivil mahallelerinin bulunduğu 18. İlçe sakinlerine tahliye uyarısında bulunmuştur. Uyarıların ardından, 13 Haziran 2025'in erken saatlerinde bir dizi hava saldırısı düzenlenmiş, bu saldırıların sivil mahallelerini de etkilediği bildirilmiştir. Ancak, İran'da yabancı basına yönelik kısıtlamalar nedeniyle hasarın boyutunu bağımsız olarak doğrulamak zorluk teşkil etmektedir. Ana hedefler arasında, Tahran'ın yaklaşık 225 kilometre güneyindeki Natanz nükleer tesisi yer almıştır. IDF, tesisin ciddi hasar aldığını ve Devrim Muhafızları Başkomutanı Hüseyin Selami ve İran'ın Atom Enerjisi Kuruluşu eski başkanı Fereydoon Abbasi dahil olmak üzere İran hükümetinin önde gelen isimlerinin öldürüldüğünü bildirmiştir. İranlı yetkililer, aralarında çocukların da bulunduğu sivil kayıpların yaşandığını aktarmıştır. 17 Haziran 2025 itibarıyla, İsrail, Tahran hava sahasında "tam üstünlük" sağladığını açıklamış ve İran'ın füze rampalarının üçte birini yok ettiğini iddia etmiştir. Bu gelişmeler, İran'ın kuzey ve merkez İsrail'de dört konuma düzenlediği ve en az sekiz sivilin öldüğünün bildirildiği füze saldırılarının ardından yaşanmıştır. İran Sağlık Bakanlığı, İsrail hava saldırılarında hayatını kaybedenlerin sayısının 224'e yükseldiğini açıklamıştır.

- **British Broadcasting Corporation (BBC), *'Hiçbir yer güvende hissettirmiyor': İranlılar, İsrail saldırıları altında hayat hakkında konuştu*, 16 Haziran 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/c8xgxd01wro>

İsrail hava saldırılarının ardından pek çok Tahran sakini, hayatlarının kaçma arzusu ve trafik sıkışıklığı, ailevi sorumluluklar ve meslekleriyle ilgili yükümlülükler arasında "sıkışmış" olarak tarif etmektedir. Yaygın korku ve strese rağmen pek çok sivil kaçamadıkları, hassas konumdaki akrabalarını bırakamadıkları ya da geçim kaynaklarını kaybetmemek için kalmak zorunda olmaları nedeniyle hala başkenttedir. BBC'yle paylaşılan ifadeler, kolektif bir çaresizlik, duygusal yorgunluk ve güvenli seçeneklerin azlığından duyulan öfkeyi ortaya koymaktadır. Bu durum devam eden çatışmanın siviller üzerindeki muazzam yükünü gözler önüne sermektedir.

- **Anadolu Ajansı (AA), *İsrail saldırılarının ardından İran'da binlerce kişi İsrail'i ve ABD'yi protesto etti*, 14 Haziran 2025:**

<https://www.aa.com.tr/en/middle-east/thousands-in-iran-protest-against-israel-us-following-israeli-attacks-/3598799>

Aslen Gadir-i Hum Bayramı için dini kutlamalar olarak planlanan toplanmalar, 14 Haziran 2025 Cumartesi günü, İran genelinde hızla son İsrail hava saldırılarına tepki olarak İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri'ni kınayan geniş çaplı protestolara dönüşmüştür. Binlerce protestocu, Tahran Azadi ve Imam Hossein meydanlarından Enghelab Meydanı'na yürüyerek İran'ın karşılık olarak düzenlediği füze saldırılarına desteklerini dile getirmiş ve daha da güçlü önlemler alınmasını talep etmiştir. Kalabalık, Yüce Lider Ayetullah Ali Hamaney'in resimlerinin yer aldığı İran bayrakları sallayarak "İntikam, intikam," gibi sloganlar atmıştır. Protestolar, 13 Haziran 2025 Cuma günü, İran'ın nükleer ve askeri alanlarını hedef alarak kıdemli komutanlar ve bilim insanları dahil olmak üzere pek çok kişinin ölümüne yol açan İsrail saldırılarının ardından düzenlenmiştir.

Orta Afrika Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (UNSC), *Çocuklar ve silahlı çatışma: Genel Sekreter'in Raporu*, 17 Haziran 2025:

<https://docs.un.org/en/A/79/878>

1 Ocak – 31 Aralık 2024 tarihleri arasında, Birleşmiş Milletler, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde önceki yıllarda yaşanan 608 ağır ihlale ek olarak 479 çocuğa karşı 733 ihlali doğrulamıştır. 331 çocuk (238 oğlan çocuğu, 93 kız çocuğu) silahlı gruplar ve devletle ilişkili kuvvetler tarafından silah altına alınmış ve kullanılmış, 51'i çatışma rollerinde kullanılmıştır. 103 çocuk (27 ölüm, 76 yaralanma) zarar görmüştür. Çocukların zarar görme nedenleri arasında patlayıcı mühimmat başta gelirken sorumluluk hem devlet hem de devlet dışı aktörlere atfedilmiştir.

114 kız çocuğu, büyük ölçüde silahlı gruplarla bağlantıları nedeniyle cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Hastanelere ve okullara yönelik 13 saldırı bildirilmiş, 12 tesis askeri amaçlarla kullanılmıştır. 141 çocuk kaçırılmıştır. Bu çocukların kaçırılmalarının başlıca sebepleri silah altına alma ya da cinsel şiddettir. İnsani erişimin engellendiği 31 vaka yaşanmıştır. Bu vakalarda failer genellikle silahlı gruplar ya da kimliği bilinmeyen kişilerdir.

Somali

Devlet Kurumları

- **ABD Afrika Komutanlığı (AFRICOM), ABD Kuvvetleri, Eş-Şebab'ı Hedef Alan Bir Saldırı Düzenledi, 16 Haziran 2025:**

<https://www.africom.mil/pressrelease/35874/us-forces-conduct-strike-targeting-al-shabaab>

16 Haziran 2025 tarihinde, ABD Afrika Komutanlığı (AFRICOM), Somali'nin Bullo Xaaji bölgesi yakınında, Eş-Şebab'ı hedef alan bir hava saldırısı düzenlemiştir. Saldırı, Federal Somali Hükümeti'yle koordinasyon içerisinde gerçekleştirilmiştir. Operasyon, AFRICOM, Somali hükümeti ve Somali Silahlı Kuvvetleri'nin, Eş-Şebab'ın operasyonel kapasitesini zayıflatma girişimlerinin bir parçasıdır. Saldırı, terörle mücadeleye yönelik ortak operasyonların devam ettiğini gösterirken AFRICOM, operasyonel güvenlik nedeniyle saldırıda yer alan birliklere ya da kullanılan araçlara ilişkin bilgi paylaşmamıştır.

Medya

- **Shabelle, Seçimlere Dair Belirsizlik Varlığını Korurken Somali Hükümeti Ciddi Yardım Kesintileriyle Sarsıldı, 19 Haziran 2025:**

<https://shabellemedia.com/major-aid-cuts-hit-somali-government-amid-election-uncertainty/>

Uluslararası donörlerin, ülkenin siyasi gidişatına ve gelecek seçimlerde benimsenecek yönetime dair artan endişeler nedeniyle Somali'ye ekonomik yardımlarını askıya alması veya azaltması, faaliyetlerinin devamlılığını uzun süredir dış yardımlarla sağlayan Federal Somali Hükümeti için maddi açıdan ciddi bir gerileme anlamına gelmektedir. Çeşitli kaynaklara göre bugüne kadar görülen en ciddi düzeydeki azaltmalar, hükümeti eleştiren kişilerin tek tarafılık ve dışlama suçlamalarında bulunduğu seçim sürecini gölgeleyen belirsizliğin yoğunlaştığı bir dönemde gelmiştir. Federal Parlamento Üyesi Mohamed Dini, Devlet Başkanı Hasan Şeyh Mahmud'u, gücü elinde toplama ve seçimleri, kapsayıcı olmayacak bir yönde etkileme iddialarıyla eleştirmiştir. Analiz uzmanları, yardım kesintilerinin devam etmesinin hükümetin temel hizmet sağlama, güvenliği tesis etme ve kurumsal reformlar uygulama kapasitesini baltalayabileceği yönünde uyarıda bulunmaktadır. Kesinlik kazanmış, kapsayıcı bir seçim çerçevesinin bulunmaması, siyasi gerginlikleri yoğunlaştırmaya ve yaklaşan seçimlerin meşruiyetine dair şüphelere yol açmaya devam etmektedir.

- **Horn Observer, Orta Şabel'de, 150'den Fazla Somali Askeri ve Klan Milisi Eş-Şebab'a Teslim Oldu, 16 Haziran 2025:**

<https://hornobserver.com/articles/3373/Over-150-Somali-Soldiers-and-Clan-Militia-Surrender-to-Al-Shabaab-in-Middle-Shabelle>

150'den fazla Somali Silahlı Kuvvetleri (SNA) askeri ve Ma'awisley klan milisi savaşçısı, Orta Şabel'in Xawaadley kasaba Eş-Şebab'a teslim olmuştur. Somali hükümeti için büyük bir gerileme teşkil eden bu gelişme, yakın tarihte bir günde yaşanan en büyük taraf değiştirme olaylarından biridir. Mogadişu'nun kuzeydoğusunda, stratejik bir konumda yer alan kasaba, Afrika Birliği kuvvetlerinin sel taşkını nedeniyle çekilmesinin ardından yakın zamanda Eş-Şebab'ın kontrolüne geçmiştir. Taraf değiştirenlerin çoğu Jareer Weyne klanındandır ve para ve af karşılığında silahlarını teslim ettikleri bildirilmiştir. Taraf değiştirmelerinin ardında kaynak kıtlığı, hükümet kuvvetleri tarafından terk edildikleri hissiyatı ve özellikle de Jareer Weyne klanından General Sheegow Ahmed Ali'nin 2024 yılında gözaltında ölümü sonrası derinleşen etnik anlaşmazlıklar yatmaktadır. Eş-Şebab, olayı doğrulamış ve taraf değiştirenler için "dawra" (dini beyin yıkama programı) başlatmıştır. Somali

Savunma Bakanlığı, olay hakkında henüz yorumda bulunmamıştır. Bu olay, Hükümet birlikleri ve müttefiki milisler büyük ölçüde yolsuzluk ve lojistik başarısızlıklar nedeniyle Orta Şabel, Aşağı Şabel ve Hiiraan bölgelerindeki kilit konumlardan çekilmeye devam ederken yaşanan askeri kayıpları da gözler önüne sermektedir.

Sudan

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), “Silahlar ve kurşunlar kadar yaygın”: Cinsel şiddet, Sudanlı kadınlara ve kız çocuklarına korku yaymak için kullanılıyor, 19 Haziran 2025:**

<https://www.unfpa.org/news/widespread-guns-and-bullets-sexual-violence-used-terrorize-sudans-women-and-girls>

Özellikle de çatışmadan etkilenen bölgelerdeki kadınları ve kız çocuklarını hedef alan cinsel şiddet, Sudan’da yaygın ve kasıtlı kullanılan bir silah haline gelmiştir. Ön saflarda yer alan yardım çalışanları, mağdurların, yaşlarına ya da arka planlarına bakılmaksızın ciddi düzeyde fiziksel ve psikolojik travma yaşadıklarını, genellikle yerinden edilmenin ardından cinsel şiddete maruz bırakıldıklarını belirtmektedir. İç savaş üçüncü yılına girerken yaklaşık 12 milyon kişi (nüfusun çeyreği) tecavüz, zorlama, çocuk yaşta evlendirilme ve istismar gibi toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarına maruz bırakılma riski altındadır. Uzmanlar, söz konusu ihlallerin daha önce benzeri görülmemiş düzeyde olduğunu belirtirken ergenlik çağındaki çocukların ve engelli kadınların dahi etkilendiğini aktarmaktadır. Durumun ciddiyetine rağmen çoğu vaka korku, damgalanma ve başvurulabilecek yasal yollar olmaması nedeniyle bildirilmemektedir. Ancak mağdurlar, ezici zorluklar karşısında adalet aramaktan ve iyileşmeye çalışmaktan vazgeçmemektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Adalet Komitesi (CFJ), Sudan: CFJ, İnsan Hakları Konseyi’nde Sözlü Müdahalede Bulunarak Ülkedeki Yargısız İnfazları Vurguladı, 19 Haziran 2025:**

<https://www.cfjustice.org/sudan-the-cfj-highlights-extrajudicial-executions-in-the-country-during-an-oral-intervention-at-the-human-rights-council/>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’nin 18 Haziran 2025 tarihinde gerçekleşen 59. oturumu sırasında, Adalet Komitesi (CFJ), sözlü bir müdahalede bulunarak Sudan’da, iç savaşın başladığı Nisan 2023’ten bu yana yargısız infazlarda yaşanan artışı vurgulamıştır. CFJ Baş Direktörü Ahmed Mefreh, özellikle de Batı Darfur gibi Hızlı Destek Güçleri (RSF) kontrolündeki bölgelerde, yargısız infazların ciddi düzeydeki insani etkisini vurgulamıştır. Kurbanların arasında kadınların, çocukların ve yardım çalışanlarının da bulunduğu toplu ve hedefli öldürmelerin genellikle cezasızlıkla gerçekleştiğini belirtmiştir. Mefreh, kurbanların cansız bedenlerinin bir çeşit psikolojik savaş taktiği olarak teşhir edildiğini ifade ederek kurbanların ailelerinin gerçeğe ve adalete erişiminin engellendiğinin altını çizmiştir.

Medya

- **Sudan Tribune, Aktivistler, Kuzey Darfur’un kuşatma altındaki El Faşir kentinde kıtlık uyarısında bulunuyor, 20 Haziran 2025:**

<https://sudantribune.com/article302105/>

El Faşir Direniş Komiteleri Koordinasyonu’nun belirttiği üzere El Faşir, temel hizmetlerin çöküşü, kritik düzeyde temel mal yetersizliği, hiperenflasyon ve yaygın nakit yetersizliği dolayısıyla ciddi düzeyde bir insani krizle karşı karşıyadır. Hızlı Destek Güçleri’nin (RSF), hem ticari hem de insani erişimi engelleyen kuşatması, şehirdeki yaşam koşullarının ciddi biçimde kötüleşmesine yol açmıştır. RSF, Darfur’daki son Sudan üssünü de ele geçirmeye yönelik uzun süreli girişimlerini sürdürürken yerel aktivistler, derhal müdahalede bulunularak hayat kurtarıcı yardımın sağlanması ve uzun süreli çözümlerin tespit edilmesi

çağrısında bulunmuştur. Grup, tedarik zincirindeki aksamaların yerel pazarları tükettiğini, para biriminin çökmesi ve nakit sıkıntısının ise mevcut ürünleri bile çoğu bölge sakini için erişilemez hale getirdiğini vurgulayarak krizin daha da derinleştiğine dikkat çekmiştir.

- **Radio Dabanga, IOM, Güney Sudan'da Hayat Kurtaran Sevkiyatların Askıya Alınmasına Karşı Alarm Verdi, 16 Haziran 2025:**

<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/fierce-clashes-in-north-darfur-as-sudan-army-repels-rsf-attack>

15 Haziran 2025 Pazar günü, Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) ve Hızlı Destek Güçleri (RSF) arasında, Kuzey Darfur'un bir yıldan uzun süredir kuşatma altında olan başkenti El Faşir'in kuzey ve kuzeybatı bölgelerinde şiddetli çatışmalar yaşanmıştır. Topçu ateşinin, ağır silahların ve insansız hava aracı saldırılarının kullanıldığı çatışma, bir önceki gece yerleşim bölgelerini ve yerinden edilmiş kişi kamplarını hedef alan yoğun bombardımanların ardından yaşanmıştır. SAF ve Ortak Kuvvetler temsilcilerine göre RSF'nin şehri almaya yönelik 214. Girişimi olarak tanımlanan saldırı geri püskürtülürken RSF kayıplar vermiş ve birden fazla zırhlı araç kullanılamaz hale getirilmiştir. RSF, bir önceki gün El Faşir'in doğusuna düzenlenen insansız hava aracı saldırılarının ardından şehre doğudan ve kuzeydoğudan girmeye çalışmıştır. İnsani durum, vahametini korumaktadır. SAF'ın 6. Piyade Tümeni, yerinden edilmiş 35 ailenin, gıda bulmak için şehirden ayrılan çocuklarıyla iletişimlerinin koptuğunu belirterek RSF'yi, çocukları alıkoymakla suçlamıştır. RSF'yle bağlantılı isimler ise bu iddiaları reddetmiştir. Kuzey Darfur'un vali vekili, sivilleri RSF tahliye emirlerine uymamaları konusunda uyarırken, diğer yetkililer daha güvenli bölgelere gidilmesi çağrısında bulunmuştur. Bu durum, artan çatışma ortamında yerinden edilmiş nüfusun durumu ve hareketine ilişkin süregelen anlaşmazlıkları gözler önüne sermektedir.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, seçili ülkelerin vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve bireysel başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.